

ITÄ-SUOMEN HOVIOIKEUS

Kuopio 6.3.2015
Nro 21

Oikeusministeriölle

Viite: Oikeusministeriön lausuntopyyntö 23.1.2015, OM 3/39/2014

Asia: Lausunto tuomioistuinten keskushallinnon uudistamista koskevasta selvitysmiesten arviomuistiosta

Pyydettyinä lausuntona hovioikeus lausuu seuraavan.

2. Tausta ja lähtökohdat

Tuomioistuinviraston perustamisella on tarkoitus korostaa tuomioistuinten riippumatonta asemaa ja edistää tuomioistuinten hallintotehtävien tehokasta ja tuloksellista hoitamista. Hovioikeus katsoo, että tuomioistuinviraston perustamisella voidaan edistää tuomioistuinten riippumattomuutta ja huomioida paremmin tuomioistuinten käytännön tarpeita. Näihin tavoitteisiin pääseminen riippuu kuitenkin siitä, millainen viraston asema, tehtävät ja organisaatio ovat. Arviomuistiossa näistä seikoista on vähän tietoa, mikä vaikeuttaa käsityksen muodostamista asiasta.

3. ja 4. Kansallinen ja kansainvälinen kehitys

Kansallinen kehitys ja erityisesti Valtakunnansyyttäjänviraston sekä Valtakunnavoudinviraston perustamiset puoltavat tuomioistuinviraston perustamista. Kansanvälisestä kehityksestä erityisesti pohjoismainen kehitys puoltaa tuomioistuinviraston perustamista.

5. Tuomioistuinviraston asema hallinnossa

Hovioikeus kannattaa esitystä siitä, että tuomioistuinvirasto tulisi hoitamaan nykyisin oikeusministeriölle kuuluvia tuomioistuumia koskevia tehtäviä. Tuomioistuinviraston asemaa toiminnassaan riippumattomana itsenäisenä virastona tulee korostaa. Vaikka arviomuistiossa on esitetty lainsäädäntövallan jää-

Postiosoite:
PL 1158
70101 Kuopio

Osoite:
Minna Canthin katu 64 A

Puhelinvaihde: 029 56 41400
Telekopiot: 029 56 41500
Sähköposti: ita-suomi.ho_hallinto@oikeus.fi

mistä edelleen oikeusministeriölle, on varmistettava tuomioistuinviraston mahdollisuus vaikuttaa tuomioistuimia ja oikeudenkäyntimenettelyä koskevan lainsäädännön valmisteluun. Lainvalmistelutyössä tulisi hyödyntää tuomareiden osaaminen mahdollistamalla tuomareiden osallistuminen lainvalmisteluun.

6. Tuomioistuinviraston tehtävistä

6.1 Tuomioistuinviraston tehtäväkenttä ja tavoitteet

Tuomioistuinvirastolle suunnitellut (s. 25) yksittäisten tuomioistuinten ohjaustehtävät ja niihin liittyvät valtuudet suhteessa tuomioistuinten omaan päätöksentekovaltaan tulisi määritellä tarkasti. Hovioikeus kannattaa arviomuistiossa esitettyä operatiivisten tuomioistuinten hallintoon liittyvien tehtävien siirtämistä tuomioistuinvirastolle. Hallinnollisten tehtävien siirto vähentää päällekkäistä työtä ja yhdenmukaistaa hallinnollisia menettelytapoja ja käytäntöjä sekä sitä kautta parantaa hallinnon laatua.

6.2 Tuomioistuinlaitoksen yleiset hallintotehtävät

Hovioikeus kannattaa esitettyjen tietoteknisten palvelujen turvaamista ja kehittämistä koskevien tehtävien, toimitiloihin liittyvien keskitettyjen operatiivisten asioiden ja operatiivisten henkilöstö- ja talousasioiden siirtämistä tuomioistuinvirastolle. Toimitiloja koskevien tehtävien osalta on tarkennettava vielä sitä, kuuluvatko tuomioistuinvirastolle siirrettäviin tehtäviin myös kalustoa koskevat tehtävät. Hovioikeus kiinnittää lisäksi huomiota siihen, että henkilöstö- ja talousasioiden siirtyessä tuomioistuinvirastolle tuomioistuinten saamia koulutus-, opastus- ja tukitoimintoja tulisi kehittää niin, että ne olisivat erityisesti rakennemuutosten yhteydessä nykyistä toimivampia. Hovioikeus esittää lisäksi, että Tilastokeskuksen lakkauttaessa tuomioistuinten ratkaisuja koskevien tilastojen tuotannon ja julkaisemisen vuonna 2015 nämä tehtävät tulisi siirtää perustettavalle tuomioistuinvirastolle.

6.3 Tuomioistuinten tulosohejaus ja resurssien jako

Tuomioistuinten keskushallinnon uudistamisen yhteydessä tulisi selvittää vaihtoehtoa, jossa tuomioistuinvirasto tekisi valtiovarainministeriölle tai eduskunnalle ehdotuksen tuomioistuinlaitoksen talousarvioksi. Mikäli tämä ei ole mahdollista, tuomioistuinten riippumattomuuden korostaminen puoltaa sitä, että tuomioistuinvirastolle tulisi joka tapauksessa luoda vahva vaikuttamismahdollisuus tuomioistuinlaitoksen talousarvioehdotukseen, ja oikeusministeriön mahdollisuutta tehdä ehdotukseen muutoksia tulisi vastaavasti rajoittaa.

Hovioikeus kannattaa virkaehtosopimusneuvottelujen siirtämistä tuomioistuinvirastolle.

6.4 Tuomioistuinten toiminnan kehittäminen ja henkilöstön koulutus

Hovioikeus kannattaa arviomuistiossa esitettyä. Tuomioistuinvirastolla olisi kokonaisnäkemys tuomioistuinlaitoksen koulutus- ja kehittämistarpeista, ja tuomioistuinten kehittämistyö olisi näin nykyistä ammattitaitoisempaa ja hyödyllisempää tuomioistuinten käytännön työn kannalta.

6.5 Tuomioistuinelaitoksen edustaminen ja kansanväliset tehtävät

Hovioikeus kannattaa arviomuistiossa esitettyä. Hovioikeus korostaa, että näiden tehtävien tuomioistuinvirastolle siirtymisen jälkeenkin tuomareilla tulisi edelleen olla oikeus osallistua kansanvälisiin tehtäviin. Lisäksi yksittäisistä lainkäyttöratkaisuista tiedottamisen tulisi edelleen jäädä ratkaisun tehneen tuomioistuimen tehtäväksi.

6.6 Tuomarien nimittämiseen liittyvät tehtävät

Hovioikeus kannattaa arviomuistiossa esitettyä. Esitys tuomioistuinharjoittelijoiden valinnasta luo hakijoille yhdenvertaiset mahdollisuudet päästä tuomioistuinharjoitteluun.

6.7 Tuomarien valvontaan liittyvät tehtävät

Hovioikeus kiinnittää huomiota siihen, että tässä yhteydessä voitaisiin tarkastella lisäksi mahdollisuutta kehittää ja yhtenäistää nykyisin hovioikeuksille kuuluvaa käräjäoikeuksien tarkastustoimintaa.

7. Viraston organisaatio ja toiminta

Hovioikeus kyseenalaistaa sen, onko perusteltua antaa mahdollisesti hallitukseen valittaville johtamisen ja henkilöstön kehittämisen asiantuntijoille sekä taloushallinnon ja tietotekniikan asiantuntijoille päätöksentekovaltaa tuomareita koskevissa asioissa. Hallitukseen valinnan sijaan kyseisiä asiantuntijoita voisi tarvittaessa kuulla. Tuomareiden edustusta hallituksessa tulisi vahvistaa ja myös käräjäoikeuksille tulisi antaa mahdollisuus valita itse oma edustajansa. Hallitukseen tulisi ottaa myös Suomen tuomariliiton edustaja. Arviomuistiossa on todettu, että tuomarikunnan yhdistyksen nimeämä edustaja hallituksessa lisäisi tuomarikunnan mahdollisuutta vaikuttaa viraston toimintaan.

Hovioikeus korostaa, että viraston muista tehtävistä osan tulisi olla määräaikaisia, jotta tuomarit voisivat hakeutua niihin osana työkiertoa. Tämä edistäisi viraston perustamisen tavoitteena olevan tuomareiden kokemuksen tuoman asiantuntemuksen hyödyntämistä tuomioistuinvirastossa. Koska kysymyksessä on pieni virasto, henkilökunnan rekrytointia ei ole syytä jättää vain johtajan tehtäväksi. Viraston kokoa harkittaessa tulee vielä selvittää, onko viraston henkilöstön määrä riittävä verrattuna muihin pohjoismaisiin virastoihin. Hovioikeus kannattaa perustettavan viraston nimeämistä tuomioistuinvirastoksi, joka nimenä on lyhyt ja selkeä.

Lausuntoa on valmisteltu työryhmässä, johon ovat kuuluneet puheenjohtajana hovioikeudenneuvos Marja-Leena Honkanen ja jäsenenä hovioikeudenneuvokset Jukka Soininen ja Anne Karhu sekä asessori Katja Rytönen.

Presidentti Pertti Nieminen

Ma. kansliapäällikkö Henna Huhturi